

EN LA MORT DE R.S. THOMAS (1913-2000)

El 'bardd' de Pen Llyn

JAUME BAIXERIES / IAIN O'HANNAIDH

El poeta gal·lès Ronald Stuart Thomas, un dels poetes més importants en llengua anglesa d'aquest últim segle, va morir el passat 25 de setembre. Durant la seva vida, es va convertir en l'etern candidat al premi Nobel de literatura, un fet que als catalans no ens ve gens de nou, ja que tant Salvador Espriu com Miquel Martí i Pol també han sonat com a nominats més d'una vegada.

R.S. Thomas va néixer a Caerdydd, la capital del País de Gal·les, el 1913, al si d'una família gal·lesa que havia rebutjat la llengua pròpia del país. Va estudiar teologia i el 1936 va ser ordenat capellà anglicà, Església que els gal·lesos majoritàriament no havien acceptat al segle XVIII. Es tractava, per tant, d'una església minoritària a Gal·les, que no s'identificava ni amb la llengua ni amb el país, i que seguien bàsicament els anglesos instal·lats a Gal·les i els gal·lesos anglicitzats. Del 1936 al 1942 va esdevenir vicari de dues petites parròquies i es va casar per primer cop. Va ser quan exercia la seva tasca a Y Waun, una parròquia gal·lesa del nord-est, molt anglicitzada, fronterera amb Anglaterra, on s'adonà que era, segons la seves paraules, "un exiliat". L'any 1942 va esdevenir rector de la parròquia de Manafon i aquest va ser un dels punts importants en la seva biografia, ja que va ser en aquesta parròquia on va començar a estudiar seriosament la llengua gal·lesa, cosa insòlita en aquella època d'escàs consciència nacional. Durant l'estada a Manafon va escriure la seva obra primerenca, els volums *Pedres del camp* (*Stones of the Field*), *Un acre de terra* (*An Acre of land*) i *El capellà* (*The minister*), en què es comença a entreveure el seu compromís amb la natura, la història i la geografia gal·leses.

FENT DE VICARI ANGLICÀ

Després, i per tal de poder viure en un ambient completament gal·lesoparlant, el 1954 es va traslladar a Eglwys-fach, al nord-oest, on va fer de vicari. Hi va estar fins al 1967. De tota manera, en aquesta parròquia es va trobar amb un problema constant a

El poeta gal·lès Ronald Stuart Thomas

tot el país: el gran nombre de residents anglesos, cosa que feia que la llengua pròpia del país tornés a esdevenir minoritària, fins i tot en llocs on havia estat ben conservada. En aquesta època escriu els volums *La poesia pel Sopar* (*Poetry for Supper*), *Jull* (*Tares*), *El pa de la Veritat* (*The bread of Truth*) i *Pietà*. És en aquets volums en què es defineixen clarament dues constants del seu pensament. Per una banda, la natura de Déu i per una altra, el seu nacionalisme determinat i radical, que el va portar a un ús exclusiu de la llengua gal·lesa, llevat de quan escrivia poesia.

El 1967 es va traslladar a Aberdaron, on finalment es va trobar en un lloc on el gal·lès encara era la primera llengua en una comunitat gairebé monolingüe gal·lesa. Hi escriu uns quants volums més, fins que el 1978 es jubila i se'n va a viure a Y Rhiw, a prop d'Aberdaron, on la seva poesia esdevé més de meditació i recerca del desconegut que anteriorment. La seva autobiografia *Neb* (*Ningú*)

es publicà en gal·lès el 1985 i en anglès el 1997.

Una de les constants de la poesia de R.S. Thomas és la referència que fa a la seva llengua: per una banda se sent incapaç d'escriure en gal·lès, ja que no és la llengua que ha après de petit. Per altra banda, troba a faltar enormement la llengua pròpia del seu país, que el poeta considerava que havia estat robada pels anglesos. Ell mateix parla d'aquest fet de la següent manera: "Jo escric en anglès sobre temàtica gal·lesa i els gal·lesos en fan menys cas que la majoria dels anglesos. I visc en una mena de terra de ningú". Al poema *Welsh* (*Gal·lès*), Thomas es refereix a la llengua com la seva única pèrdua, la dolorosa, que ha patit en la seva infantesa: "Jo no puc parlar la meua pròpia llengua-Iesu [Jesús], / Totes aquestes bones paraules; / I jo lluny d'elles, / recollint almoines d'estrangers rossos". Constantment conscient de la paradoxa d'escriure en anglès, la seva obra expressa sovint un sentit de pèrdua.

Malauradament per a la literatura en gal·lès, R.S. Thomas no se sentia prou còmode en gal·lès per escriure poesia, però, a diferència de Dylan Thomas, va saber canalitzar aquest sentiment cap a la protesta en lloc de cap a l'autodi i la befa només per a complaure l'audiència anglesa. Tenia la convicció absoluta que el nacionalisme, si no anava unit a la llengua, era absurd i només conduiria a una nostàlgia pel folklore. Tant en els seus poemes com en els seus discursos a l'Eisteddfod (festival anual multitudinari de les arts i llengua gal·leses), el poeta ens parla d'una terra on la seva gent no acara degudament els reptes que se li plantegen per defensar-se de la substitució cultural i lingüística que està patint, ni a la submissió política i econòmica que manlleua les seves potencialitats i destrueix les comunitats (comunitats que alhora són l'oxigen que la llengua necessita per desenvolupar-se amb normalitat). Aquest crit el trobem a *Welsh History* (1955): "Nosaltres erem un poble malbaratant-se lluitant en batalles ermes. / En terres sobre les quals no teníem cap dret / amb homes a qui no teníem cap odi. / Erem un poble i encara ho som. / Quan nosaltres haguem acabat de disputar-nos les engrunes sota la taula, o d'escurar els ossos / d'una cultura morta, nosaltres ressorgirem / armats, però no a l'antiga manera".

CAL·LES, LA NATURA I DÉU

Les dues fonts d'inspiració per a ell eren Gal·les i la natura. La dimensió religiosa és lògicament també present a la seva obra. Per a ell "Déu és aquest gran absent. A les nostres vides, el silenci buit interior, el lloc on anem, buscant, sense esperança d'arribar o trobar". Quan el poble de Capel Celyn fou negat per construir-hi un pantà que abasteix la ciutat forana de Liverpool, tot i l'oposició dels gal·lesos, el poeta mostrà el dolor per la pèrdua de la comunitat i el seu pai-

satge al poema *Reservoirs* referint-se en un assaig (*The Mountains*) al parc natural d'Eryri (Snowdonia en anglès), fa palès l'esperit romàntic que a voltes amarava la seva obra: "Un paradís perdut, una infantesa perduda; per a la plenitud, per a la fugida, per al refugi, per a la conquesta, per a la pau, per a l'aventura".

EL SEGLE XX GAL·LÈS

A través de l'obra i el pensament de R.S. Thomas podem veure una part important del segle XX gal·lès. Amb la seva obra en llengua anglesa ha retratat com ningú l'ànima gal·lesa, la identitat de la seva gent i del seu paisatge. El poeta, partidari de la independència gal·lesa i posseïdor de la Medalla d'Or de la Poesia de la reina d'Anglaterra, va ser, alhora, nominat al premi Nobel de literatura l'any 1996.

Va ser vicari durant 41 anys, sempre en indrets aïllats, on, segons ell, es trobava més a prop dels ocells, una de les seves passions, i de Déu. Ningú volia que el vicari el visités durant el matí i, a la tarda, tothom estava treballant en les feines del camp. R.S. Thomas aprofitava aquesta circumstància per escriure i passejar.

Tenia la figura peculiar d'un ancià venerable de cabells llargs i figura esvelta, que des del seu refugi en una granja del segle XVII de la península nord-gal·lesa de Pen Llyn era un punt de referència per al seu poble.

Actualment hi ha diversos llibres sobre l'autor i la seva obra, com ara *The Poetry of R.S. Thomas* (J.P. Ward) i *Furious Interiors* (Wintle).

La discogràfica Sain (*So* en gal·lès) ha tret recentment un recull dels poemes més importants de l'autor recitats per ell mateix.

A Catalunya, on vam gaudir de la visita del poeta ara fa cinc anys, i on el podíem veure passejant amb la seva inseparable corbata vermella pel centre de Barcelona, hi comptem l'obra *El cel de la finestra*, de l'editorial Columna.

Amb la seva mort, la llengua anglesa perd un dels seus poetes vius més destacats i el País de Gal·les perd una veu que s'adreçava directament al seu cor.

ELS LLIBRES MÉS VENUTS

Del 2 al 8 de novembre. Amb la col·laboració del Gremi de Llibreter i de les Llibreries Àncora y Delfin, FNAC, Documenta, Proa-Espais, Bosch, Crisol, Ona i Laie, Llibreria 22, Catalonia, Les Voltes, La Rambla, Casa del Llibre, Robafaves i Tres i Quatre.

FICCIÓ

L'últim llibre de Sergi Pàmies
Sergi Pàmies. Quaderns Crema

Cambres d'acer inoxidable
Ferran Torrent. Columna

Solstici d'hivern
Rosamunde Pilcher. Edicions 62

Jaume I el Conqueridor
Albert Salvadó. Columna

Tallats de lluna
Maria-Antònia Oliver. Edicions 62

L'última trobada
Sándor Márai. Empúries/Emecé

Maria-Antònia Oliver

NO FICCIÓ

Digue'm agosarat
Andreu Buenafuente. Columna

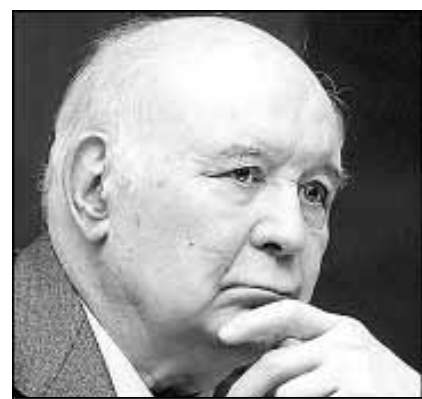
Llegendes històriques catalanes
Martí de Riquer. Quaderns Crema

L'univers, els déus, els homes
Jean-Pierre Vernant. Empúries

El desconcert de l'educació
Salvador Cardús. La Campana

De tots colors
Fabian Estapé. Edicions 62

Déu, els meus fills i jo
Shafique Keshavjee. Destino

Martí de Riquer